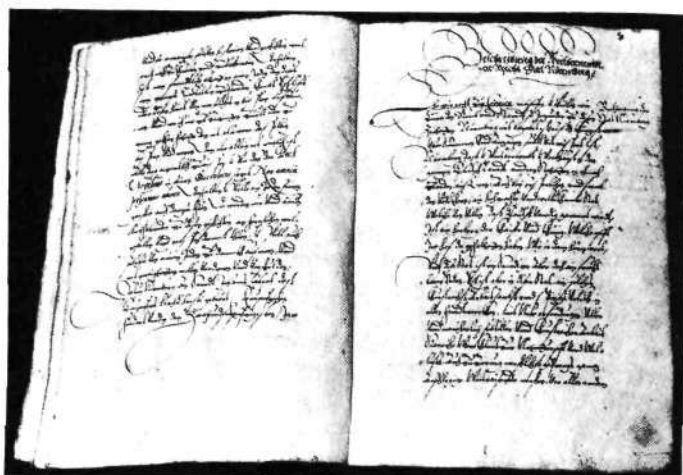

Konec indeksa in predgovor nürnberške kronike iz l. 1552.

Konec predgovora in začetek opisa mesta v nürnberški kroniki iz l. 1552

FRANC LISZT V MARIBORU (16. VI. 1846)

H. DRUZOVIČ

V dobi prve polovice preteklega stoletja se je začelo v Mariboru razvijati koncertno življenje. Domače Glasbeno društvo (Musikverein) je prirejalo orkestralne nastope in ko se je izgradila Južna železnica, so se lahko v našem mestu predstavili umetniki, ki so bili na svojih evropskih turnejah.

Prva taka prireditev je bil koncert najslavnejšega pianista vseh dob, *Franca Liszta* (1811—1886).¹ Bil je to najpomembnejši koncert sploh, ki se je kedaj v Mariboru vršil, kajti Liszt pomeni v muzikalni zgodovini eno izmed najbolj zanimivih in znamenitih osebnosti in to kot virtuoz, človek, komponist in učitelj. Znan je tudi kot velikodušen pospeševatelj muzikalnih talentov in med drugimi se ima tudi Smetana njemu zahvaliti za podporo. Kot virtuoz je bil tako slaven na klavirju, kakor njegov sovrstnik *Paganini* (1782—1840) na violini. Oba sta očarala tedanji svet z njuno umetnostjo in spravila občinstvo do izrazov najvišjega navdušenja; žela sta triumfe, kakor noben umetnik poprej ne pozneje.

Liszt je bil v letih 1839.—1847. na svoji veliki evropski turneji. Obiskal je le najznamenitejša koncertna središča. K tem pa ni pripadal v nobenem oziru Maribor. Da je prišel semkaj, je bil srečen slučaj in edinole zasluga barona *Edvarda Lannoya* (1787—1853). Ta veliki prijatelj glasbe, komponist in pospeševatelj koncertnega življenja, zlasti na Du-

naju, je bil francoskega pokolenja. Njegovi predniki so se naselili po francoskih vojnah v Gradcu, on sam pa je živel večinoma na Dunaju, v poletnih mesecih pa na svojem posestvu, v gradu Viltušu pri Selnici. Na Dunaju se je spoprijateljil z Lisztom in ga pregovoril, da napravi koncertno turnejo v naše kraje. Ker je bila železniška zveza med Gradcem in Celjem otvorena dne 2. junija 1846, je bila možnost ugodnejšega potovanja podana.

Prvi koncert je bil v Gradcu; temu so sledili koncerti v Mariboru, Rogaški Slatini in v Zagrebu. Dalje turneja ni segala.

V nedeljo, dne 14. junija opoldne se je vršil koncert v *Gradcu*. Poročevalec omenja, da je stal klavir sredi dvorane in so sedeli poslušalci v krogih okoli njega.

V torek, 16. junija, zvečer ob 19. uri je bil koncert v *Mariboru*, v veliki in reprezentativni grajski dvorani, ki je bila takrat edina mariborska koncertna dvorana.

Lisztovi koncertni vzporedi so vsebovali največ lastne klavirske kompozicije in transkripcije; tu pa tam je bil vstavljen kak drug komponist.

Mariborski spored je obsegal naslednje točke:

1. Liszt: Fantazija na Bellinijevo opero »Norma«.
2. Schubert: Ogrska melodija in marš.
3. Chopin: Étuda.
4. Weber: Invitation à la valse.
5. Liszt: Klavirska prireditev Schubertove Ave Marije.
6. Liszt: Galop chromatique.

¹ *F. Liszt* je bil potomec obubožane stare plemiške rodbine, rojen o Raidinku pri Sopronju v severozapadnem delu Ogrske, kjer bivajo Slovaki in Hrvati. Močno verjetno je, da je — kakor istotam rojeni Haydn — po očetovi strani slovanskega pokolenja.

V svojih sporedih se Liszt ni kaj rad ponavljal; le poedine točke so večkrat zastopane na sporedih. Na naši turneji je povsod igral M. Webrov: Invitation à la valse, ki je kaj efektna skladba in dostopna širšemu občinstvu.

V času mariborskega obiska je bil Liszt gost svojega prijatelja barona Lannoya v Viltušu. Dohodki tega koncerta, za katerega je spisal reklamno notico v graški »Styrii« baron Lannoy, so znašali okrog 600 gld. k. v., kar pomeni za takratne prilike zelo veliko vsoto. (Paganinijevi koncerti n. pr. so donášali v večjih koncertnih mestih povprečno okoli 1000 gld. k. v. in zaradi tega je prej omenjena vsota za Maribor zelo velika.)

O koncertu samem čitam izpod peresa domačega zgodovinarja in umetniškega poročevalca dr. R. Puffa (Styria 1846): »Naklonjenosti pospeševalca umetnosti, barona Lannoya se ima Maribor zahvaliti, da je doživel koncert slavljenege, božanstvenega giganta med pianisti, nepozabnega F. Liszta. Izbrana publika iz vseh delov Spodnjega Štajerskega in celo iz sosednega Hrvaškega je napolnila prostor Brandisove viteške dvorane, katere zmagalske slike izza bojne dobe so kaj prijazno gledale na še lepše zmage nove dobe.

O Lisztu kot umetniku soditi, bi se reklo, povečati s kapljico velereko in ojačiti s sapico burjo. V njegovi igri stopa duša v vsak živec, svobodni genij razdivja kot orkan tonskih valov in se spet izgublja v mehkih glasih zvonov, nato spet buči kakor ponočna vojska čez ledišča in beži kakor vila v hitrem teku čez cvetlične glavice; ta igra je najbolj drzen problem, katerega so kedaj sploh mogle človeške roke razrešiti na klavirju... Slavljencu naj bo njegovo bivanje v Mariboru list več v vencu njegove slave, ki si ga spleta sam.«

Iz Maribora se je vrnil Liszt spet v Gradec, kjer je igral 19. junija v gledališču. Pri tem koncertu sta nastopila že domača operna pevka in operni pevec, kar sicer ni bilo običajno pri Lisztovih koncertih.

Dne 25. julija je koncertiral Liszt v Rogaški Slatini. Spremljal ga je sem, kakor tudi pozneje v Zagreb, baron Lannoy. V Rogaški Slatini so zgradili tačas zdraviliško dvorano in to so na hitro roko toliko uredili, da se je mogel vršiti koncert na predvečer godu sv. Ane, zaščitnice zdravilišča. Bil je — in je še danes — starodavni običaj, vsako leto kar najbolj slovesno obhajati Anin dan!

Lisztov koncert se je pričel ob 17. uri popoldne in je obsegal tele točke:

1. Liszt: Parafraza na Sextour de Lucia di Lammermoor (Donizetti).

2. Liszt: Reminiscences de la Somnambule (Bellini).

3. Liszt: Transkripcija Schubertove »Podoknice«.

4. Kullak: Parafraza iz Dona Sebastiana.

5. Liszt: Tarantella iz »Stumme von Portici« (Aubert).

6. Weber: Invitation à la valse.

Koncertno življenje je bilo takrat v Rogaški Slatini že razvito in obstojala je stalna sezonska godba. Dohodki Lisztovega koncerta so znašali, enako kakor v Mariboru, okoli 600 gld. k. v.

Drugi dan zjutraj sta se odpeljala Liszt in Lannoy proti Zagrebu. Ustavila sta se opoldne pri gostoljubnem grofu Denisu Sermage-u, na njegovem gradu v Oroslavju pri Krapini. Ta je oba potem spremljal v Zagreb, kjer se je vršil koncert naslednjega dne (27. julija) v gledališču. Tistodobni poročevalci so o tem dogodku obširno poročali, tako tudi, da so bile vstopnine trikrat povišane. Glasbeno društvo (Musiķverein), ki je Liszta imenovalo za svojega častnega člana, mu je na predvečer priredilo ob 23. uri serenado. Proizvajati je hotelo ob tej priliki overturo k Lisinskega operi »Ljubav i zloba«, ki se je prav v tem letu prvič igrala. Lisinski pa je bil odsoten in z njim tudi potrebne note. Proizvajanje te skladbe, s katero se je hotelo Liszta opozoriti na domačega skladatelja je moralo izostati. Iz Zagreba se je vrnil Liszt spet nazaj v Oroslavlje. Katero pot je odtod ubral, o tem nimamo poročil. (Vinković Hinko: »Ein Konzert Franz Liszts in Zagreb«. Morgenblatt 1933, št. 330.) Liszta najdemo še v naslednjem letu 1847. v Rogaški Slatini in sicer ob priliki slovesne in oficijelne otvoritve že dokončane zdraviliške dvorane.¹ Bilo je to 21. avgusta. Za to priliko je obiskal Rogaško Slatino cesar Ferdinand s cesarico Marijo Ano in nadvojvoda Ivan, ki je bil v ozkih stikih z našimi kraji. In pri tej priliki je spet koncertiral Liszt. Pobudo za njegov takratni nastop je dal ogrski primas, Jan. K. Scitovsky, ki je prejšnje leto slišal v Rogaški Slatini igrati Liszta. (Poročilo ravnateljstva zdravilišča.)

Maribor je bil pozneje še deležen marsikaterega znamenitega koncerta. Slišali so Mariborčani med drugimi pianista Leschetitzkega, Grünfelda, violiniste Wilhelmija, Burmestra, Pabla de Sarasatija, Ondrička, primadono dunajske opere, slavno Materno, Slezaka i. t. d. Kakor zmagovit suveren pa stoji nad vsemi temi Fr. Liszt, najsvetlejša zvezda na polju pianistike. To dejstvo nam osvetljuje pomen njegovega mariborskega koncerta.

¹ Otvorjena je bila na slovesni način že 18.VII. 1847. Ta dan se je vršil ples, zvezan s koncertom znamenitega poljskega pianista, Leodora Leschetitzkega, ki je bil ravno na koncertni turneji in je tudi nastopil v Mariboru. (Styria 1847.)